Batikano II-garren
Batzarra'ren
agiriak

Kristau Aziera

KRISTAU AZIERA

S. Anton'go Katekesia

Euskal-argitalpenak

NIHIL OBSTAT
Lic. Jesús Garay Isasi
CENSOR ECCO.

IMPRIMATUR:
Pablo, Obispo de Bilbao
Bilbao, 24 de Enero de 1967

AGERTUTAKO IDAZTIAK:

1. Phedro'ren Alegiak I
2. Martial'en Ziri-Bertsoak I
3. Phedro'ren Alegiak II
4. Fatima'ko Ama Birjiña ta Umeak
5. Euskal Iztegi Laburra (A)
6. Esopo'ren Alegiak I
7. Agustin Deunaren Eskutitzak I
8. Gurutz-Bidea
9. Phedro'ren Alegiak III
10. Batikano II Batzar-Agiriak (Eleiza ta kristau ez diran beste erlijioak)
11. Perrault'en Ipuiñak (2-garren argitalpena irarteko)
12. Batikano II Batzar-Agiriak (Gizarte artuemonetako bideak)
13. Apuntes de Vascuence (Segundo Curso)
14. Lope de Vega - Bakar-Autuak
15. Liturji - Goratzarreak
16. Jaungoikoaren Agerpena (Batikano-agiriak)
17. Maitale Galdua (olerkiak)
18. Lati-izkuntzaren joskera (Orixe)
19. Euskal Iztegi Laburra (B-D)
20. Kristau - Aziera (Batikano Agiriak)

Itzulpen-billabideak
Etxebarria'tar Juan Anjel'ek

Servus Servorum Dei

Una Cum Sacrosancti Concilii Patribus

Ad Perpetuam Rei Memoriam

DECLARATIO DE EDUCATIONE CHRISTIANA

Prooemium

Gravissimum educationis momentum in vita hominis eiusque influxum semper maiorem in socialem huius aetatis progressum Sancta Oecumenica Synodus attente perpendit. Re quidem vera iuvenum educatio, immo adultorum quoque continua quaedam institutio, cum facilior tum urgentior redditur temporis nostri adiunctis. Homines enim propiae dignitatis et officii plenius conscii, vitam socialem ac praesertim oeconomi-

Batzar Donearen Gurasoakaz Batera

Betiko Gomutagarritzat

Jaungoikoaren Otseiñen Otsein

PAUL GOTZAIÑAK

KRISTAU-AZIERAZ AZALDUA

Sarrera

Batzar Orokor Done onek arreta andiaz gogoratzen dau zelako garrantzia dauan azierak gizonagan eta gure egunetako aurrerapen-arazoetan, gizartean. (1) Gazteen aziera egiazkoa, bada, ta aziagoen etengabeko ezitzea be, errezago ta bearrezkoagoa biurtu da gure egunetan. Gizonak, egia esan, euren duintasunaren ta lanbidearen jakitunak, gero ta artu-emon andiagoak nai dabez gizarte-arazoetan ta are geiago politika ta ekonomi-gauzetan.

(1) PIO XI: Enzik. Divini illius Magistri, 1929-ko abenduaren 31-garrenekoa: AAS 22 (1930), 49-86 orrialdeetan.

cam et politicam actuosius in dies participare praeoptant; mirabiles artis technicae et inquisitionis scientificae progresus, nova communicationis socialis subsidia opportunitatem praebent hominibus, maiore interdum temporis spatio ab ocupationibus liberi fruentibus, facilius ad patrimonium mentis animique culturae accedendi atque arctiore tum coetum tum ipsorum populorum necessitudine mutuo se complendi.

Proinde ubique conatus fiunt ad opus educationis magis magisque promovendum; hominum, et peculiariter puerorum atque parentum, iura primaria educationem respicientia declarantur et publicis documentis consignantur alumnorum numero celeriter crescente, late multiplicantur et perficiuntur scholae atque alia educationis instituta conduntur; novis experimentis excoluntur educationis et instructionis methodi; magni quidem ponderis peraguntur nisus ad eas omnibus hominibus procurandas, licet permulti pueri et iuvenes institutione etiam fundamentali adhuc priventur et tot alii apta educatione in qua simul veritas et caritas excoluntur, careant.

Cum vero Sancta Mater Ecclesia ad mandatum implendum a divino suo Conditore acceptum, mysterium nempe salutis omnibus hominibus nuntiandi et omnia

(2) Teknikaren aurrerapen arrigarriak eta jakintzaren aurrerakadak, baita gizarte-artu-emonetako bide barriak be, ereti bikaiña emoten dautse lanetik at atseden-aldi luzeagoak dituen gizonai: gogo-gauzetarako ta gogo-lantzera ko gertuago egoteko eretia, alegia, ta giza-taldeen ta errien batasun estuagoaren bidez alkarri laguntzekoa bere bai.

Ori dala-ta, leku guztietan alegiñak egiten dira azibideak ugaritzeko. Azibideari dagokiozan eskubideak, gizonenak, eta batez umeenak eta gurasoenak, azaldu ta agiriko idazkietan aldeztuten dira. (3) Ikasleak izugarri ugaritu dira-ta, eskolak nunai zabaldu ta obeagotu egiten dira, ta bestelako azi-etxeak ere sortzen dira. Azibide ta ezibideak ikasketa barriekin saiatzen dira. Ta eurok gizon guztiengana zabaltzeko sekulako alegiñak egiten dira. Alabaiña, oraindik ume ta gazte asko ta asko aziera beardanezkoaz gabeturik aurkitzen dira ta beste asko egia ta maitasuna batera emoten diran aziera egokirik gabe dira.

Bere sortzaille Jaungoikoagandik artutako agindua, gaizkakunde-mezua gizon guztiai iragarteko ta dan-dana Kristo'gan berritzekoa, (4) bete bear dau Eleizak-eta, gi-

(2) JON XXIII: Enzik. Mater et Magistra, 1963-ko maiatzaren 15-garrenekoa: AAS 55 (1963) 278-garren orrialdean ta urrengoetan.
(3) JON XXIII: Enzik. Pacem in terris, 1963-ko jorraillaren 11-garrenekoa: AAS 55 (1963) 295 orrialdean ta urrengoetan.
(4) JON XXIII: Enzik. Mater et Magistra: AAS 53 (1961) 402-garren orrialdean.

instaurandi in Christo, integram hominis vitam etiam terrenam quatenus cum vocatione coelesti connexam curare debeat. In educationis progressu atque amplificatione partes suas habet. Proinde S. Synodus de educatione christiana praesertim in scholis fundamentalia quaedam principia declarat, quae a speciali post Concilium Commisione fusius evolvenda erunt atque ab Episcoporum Conferentis ad diversas regionum condiciones applicanda.

N. 1. Omnibus hominibus cuiusvis stirpis, condicionis et aetatis utpote dignitate personae pollentibus, ius est inalienabile ad educationem, proprio fini respondentem, propriae indoli, sexus differentiae, culturae patriisque traditionibus accommadatam et simul fraternae cum aliis populis consortioni apertam ad veram unitatem et pacem in terris fovendam. Vera autem educatio prosequitur formationem personae humanae in ordine ad finem eius ultimum et simul ad bonum societatum, quarum homo membrum exstat et in quarum officiis, adultus effectus, partem habebit.

Pueri igitur et adolescentes, ratione habita progressus scientiae psychologicae, paedagogicae et didacticae adiuventur oportet ad dotes physicas, morales et intellectuales harmonice evolvendas, ad gradatim acquirendum

zonaren bizitza osoa, lur onetakoa bere bai goi-deiari lotuta danez, begiratu bear dau-ta, azibidearen aurrerapen ta zabalkundean ba-dau zer ikusia Eleiza Ama Doneak. Orregaitik, Batzar Done onek oiñarri-moduko diran zer batzuk azaldu nai ditu, eskolei buruzkoak. Batzarra eginda gero, berarizko Batzorde batek argitu ta Gotzain-biltzarrak, erri bakoitzari dagokionez, mamitu bearrekoak.

1. Gizon guztiak, edozein abenda, giza-mail eta adiñekoak, giza-duintasunaren aldetik, azibide baten eskubidea dabe, (5) norberan elburuari dagokiona, izakera ta gizakunde, aberri-kultura ta siñisteai dagokiena. Era batera, beste erriekiko anaitasunezko artu-emonai zabaldurikoa, egiazko batasuna ta pakea lurreon sendotzeko.

Egiazko eziketa, barriz onetan datza: gizonaren ezi-keta, bere azken-elburua gogoan artuta, ta gizarte guztiena be, gizona euron atala da-ta, ta adin batera ezkero euron zeregiñetan artukizun izango dau-ta.

Sikolojia, pedagojia ta irakaskintzaren aurrerapena kontuan artuta, umeai eta gazteai euren soin, gogo ta adimen-almenak zabalagotu dagiezan lagudu bear yake, bakoitzaren bizitza etenbako ekiñaldi zuzenez landutean

(5) PIO XII: 1942-ko irrati-berbaldia, abenduaren 24-garrenean: AAS 35 (1943), 9 ta 24-garren orr.
(6) PIO XI: Enzik. Divini illius Magistri, 1929-ko abenduaren 31-garrenekoan: AAS 22 (1930), 50-garren orrialdean.

perfectiorem sensum responsabilitatis in propria vita continuo nisu recte excolenda et in vera libertate prosequenda, obstaculis magno et constanti animo superatis. Positiva et prudenti educatione sexuali progrediente aetate instituantur. Praeterea ad vitam socialem participandam ita conformentur ut, instrumentis necesariis et opportunis rite instructi, in varios humanae communitatis coetus actuose sese inserere valeant, colloquio cum aliis aperiantur communique bono provehendo operam libenter navent.

Similiter Sancta Synodus declarat pueris ac adolescentibus ius esse ut in valoribus moralibus recta conscientia aestimandis et adhaesione personali amplectendis necnon in Deo perfectius cognoscendo et diligendo instimulentur. Ideoque enixe rogat omnes qui vel populorum regimen tenent vel educationi praesunt, ut curent ne umquam iuventus hoc sacro iure privetur. Filios autem Ecclesiae exhortatur ut generoso animo operam praestent in universo educationis campo, praesertim hunc in finem ut congrua educationis et instructionis beneficia ad omnes ubique terrarum citius extendi possint.

N. 2. Omnibus christianis, quippe qui, per regenerationem ex aqua et Spiritu Sancto nova creatura effecti, filii Dei nominentur et sint, ius est ad educationem

eta benetako azkatasuna lortutean, eragozpen guztiak gogo andiz eta setatiz garaituaz, apurka-apurka norberan erantzukizuna zer dan ikasi dagien. Urteak aurrera ta arduraz eta onuraz gizakitasun-gauzetan eskolatu bear dira. Gaiñera, gizarte-bizitzan jarduteko eratu bear dira. Bearrezko ta beardanezko diran bideak ipiñita, giza-lagunartearen askotariko taldeetan etekiñez aritu daitezan, besteakaz alkarrizketan oitu daitezan eta gogo onez guztien onari lagundu dagioen.

Batzar Doneak, bardin-bardin, auxe dirakas: umeak eta gazteak eskubidea dabe moral-balioak barru zintzoz onartu ta norberan oldez eskuratzeko. Era berean, Jaungoikoa obeto ezagutu ta maitatzeko eskolatuak izateko. Ori dala-ta, erriak zaitzen dabezan guztiai edo aziketa darabillen guztiai eskatzen dautse, gaztedia eskubide goren onegaz bein be bagetu ez daiten. Eleiz-semeak, barriz, aolkatu egiten ditu, gogo zabalez aziketa-arlo andian euren laguntasuna emon d a g i e n. Batez bere, aziketa ta eziketaren mesede andiak munduko bazter guztietara lenbaitlen edatu daitezan. (7)

2. Kristau guzti-guztiak, uraren eta Goteunaren barriztatzeagaz izaki barriak biurtu dira-ta, izan be alan dira-ta, kristau-azibide bat eukitzeko eskubidea dabe. (8)

---

(7) JON XXIII: Enzik. Mater et Magistra: AAS 53 (1961), 441-garren orrialdean eta abarretan.
(8) PIO XI: Enzik. Divini illius Magistri; lenengo atzalburuan, 83-garren orrialdean.

christianam. Quae quidem non solum maturitarem humanae personae modo descriptam prosequitur, sed eo principaliter spectat ut baptizati dum in cognitionem mysterii salutis gradatim introducuntur, accepti fidei doni in dies magis conscii fiant; Deum Patrem in spiritu et veritate adorare (cf. Io., 4, 23) praeprimis in actione liturgica addiscant, ad propriam vitam secundum novum hominem in iustitia et sanctitate veritatis (Eph., 4, 22-24) gerendam conformentur; ita quidem occurrant in virum perfectum, in aetatem plenitudinis Christi (cf. Eph., 4, 13) et augmento corporis mystici operam praestent. Iidem insuper suae vocationis conscii tum spei quae in eis est (cf. I Petr., 3, 15), testimonium exhibere tum christianam mundi conformationem adiuvare consuescant, qua naturales valores in completa hominis a Christo redempti consideratione assumpti, ad totius societatis bonum conferant. Quare haec S. Synodus animarum Pastoribus gravissimum recolit officium omnia disponendi ut hac educatione christiana omnes fideles fruantur, praeprimis iuvenes qui spes sunt Ecclesiae.

N. 3. Parentes, cum vitam filiis contulerint, prolem educandi gravissima obligatione tenentur et ideo primi et praecipui eorum educatores agnoscendi sunt. Quod

Azibide onek ez dau gogoan bakarrik gorago aipatutako gizonaren nagusi-aroa. Batez be, bateatuak gaizkakundeezkutukian eskolatuak diran neurrian, artu daben siñistedoairen gero ta jakitunago izan daitezan; Jaungoiko Aita gogo-zintzoz (cf. 10, 4,23) gurtzen ikasi dagien, batez be liturji-elizkizunetan. Ta bakoitzaren bizitza, gizaki barriari dagokionez, zuzenbidean eta egizko deuntasunean eroateko gertu daitezan (Eph., 4,22-24). Onelan, guztizko gizatasunera eldu daitezan eta Kristo'ren betetasun-adiñera (cf. Eph., 4,13) eta Gorputz Mistikoaren azierari lagundu dagioen.

Eurak, aldiz, eurakan dauken itxaropenaren jakitun dira-ta, cf. I Petr., 3,15) oitu daitezala berau erakusten ta mundua kristau-erara antolatzen. Beraren bidez, Kristo'k birrerositako gizonaren ikertze guztizkoan dagozan izatezko ondasunak, gizarte guztiaren onerako balio dagien. (9) Orregaitik Batzar Doneak gogo-artzaiñei euren egiteko larria gogoratzen dautse: eliztar guztiak azibide onegaz baliatu daitezan dan-dana antolatzeko eginbearra, alegia. Gazteak, aurrenik, gogoan artuta, eurok dira Eleizaren itxaropena-ta. (10)

3. Gurasoak, seme-alabai bizia emon dautse-ta, eurok azitzera beartuta dagoz, bear-andiz, atan be.

(9) BATIKANO II BATZARRA: Const. dogm. De Ecclesia, 36-garren zenbakian: AAS 57 (1965) 41-garren ta ondoko orrialdeetan.
(10) BATIKANO II BATZARRA: De Apostolatu laicorum erabakia, 12-garren zenbakian.

munus educationis tanti ponderis est ut, ubi desit, aegre suppleri possit. Parentum enim est talem familiae ambitum amore, pietate erga Deum et homines animatum creare qui integrae filiorum educationi personali et sociali faveat. Familia proinde est prima schola virtutum socialium quibus indigent omnes societates. Maxime vero in christiana familia, matrimonii sacramenti gratia et officio dilata, filii iam a prima aetate secundum fidem in baptismo receptam Deum percipere et colere atque proximum diligere doceantur oportet; ibidem primam inveniunt experientiam et sanae societatis humanae et Ecclesiae; per familiam denique in civilem hominum consortionem et in populum Dei sensim introducuntur. Persentiant igitur parentes quanti momenti sit familia vere christiana pro vita et progressu ipsius populi Dei.

Educationis impertiendae munus primario familiae competens totius societatis auxilis indiget. Praeter igitur iura parentum ceterorumque quibus ipsi partem in munere educationis concredunt, certa quidem officia et iura competunt societati civili, quatenus eius est ea ordinare quae ad bonum commune temporale requiruntur. Ad eius munera pertinet educationem iuventutis pluribus modis

Beraz, izan daitezala euren lenengo ta gorengo azitzailleak. (11) Azitzearen lanbide au, ain da garrantzitsua, uts egin ezkero gatxa da ordezko ezegaz betetzen. Gurasoai dagokie, beraz, etxe-bizitza gertatzea, Jaungoikoaganako ta gizonenganako maitasun-zaletasunez betea, seme-alaben bizitza bakarreango ta gizarteangoa, oso-osoan, bultzatu dagiana. Lagunarte guztiak bear dabezan onbide guztien lenengo eskola sendia da. Batez bere, kristau-sendian, ikurtonaren eskerraz eta eginbearraz aberastuta dago-ta, ikasi dagiela semeak txiki-txikitatik Jaungoikoa somatzen eta gurtzen, bataioan artutako siñismenaren araura, ta lagun-urkoa maitatzen. Antxe artzen dabe lenengoz giza-batza zindoaren ta Eleizaren sunda. Sendiaren bidez, giza-batzan eta Jaungoiko-errian ez arian bai arian sartuaz doaz. Gurasoak ikus begie zelako garrantzia dauan sendiak Jaungoikoaren erriaren beraren bizitzan eta aurrerakuntzan. (12)

Sendiari lenen ta bein dagokion azieraren bearriznak gizarte guztiaren laguntza eskatzen dau. Gurasoen eskubideaz eta gurasoak azi-lana emoten dautsen beste batzuen eskubideaz gaiñera, eskubide ta eginbear batzuk dagoz erri-batzari dagokiozanak. Beroneri bai dagokio aldiko on orokorrarentzat bear dan guztia antolatzea. Be

(11) PIO XI: Enzik. Divini illius Magistri, lenengo atzalburua, 59-garren ta ondorengo orrietan.
Enzik.: Mit brennender Sorge, 1937-ko epaillaren 14-garrenekoa: AAS 29 (1937), 164 ta 182-garren orrialdeetan.
(12) BATIKANO II BATZARRA: Const. dogma de Ecclesia, 11 ta 35-garren orrialdeetan: AAS 57 (1965), 16,40-garren ta urrengo orrialdeetan.

provehere: parentum scilicet aliorumque qui in educatione partes habent officia et iura tueri eisque adiumenta praebere; iuxta subsidiari officii principium, deficientibus parentum aliarumque societatum incoeptis, educationis opus, attentis quidem parentum votis, perficere; insuper, quatenus bonum commune postulat, scholas et instituta propria condere.

Singulari demum ratione officium educandi ad Ecclesiam spectat, non solum quia humana quoque societas educationis tradendae capax agnoscenda est, sed maxime quia munus habet viam salutis omnibus hominibus annuntiandi, credentibus vitam Christi communicandi eosque continua sollicitudine adiuvandi ut ad huius vitae plenitudinem pervenire valeant. His igitur filiis suis tanquam Mater eam praestare Ecclesia tenetur educationem, qua tota eorum vita spiritu Christi imbuatur, simul autem omnibus populis suam operam praebet ad promovendam integram personae humanae perfectionem, ad bonum quoque societatis terrestris atque ad aedificationem mundi humanius configurandi.

N. 4. In munere suo educationis explendo Ecclesia de omnibus aptis subsidiis solicita, praecipue de eis

raren eginbear bat, gaztediaren azitzea era askotara gertatzea. Baita be, gurasoen eta azi-lanetan diarduen besteen eskubideak zaintzea ta eurai laguntza emotea.

Lagungarri izan bear dauan aldetik, gurasoen eta besteen alegiñak naikoa ez diranean, azitze-lana osotzea, gurasoen gurariai begiratuaz. Orrezaz gaiñera, lagunartearen onak eskatu neurrian, ikastolak eta irakastetxe bereziak sortzea. (13)

Azenik, berarizko zioz, Eleizari dagokio irakastea, Irakasteko gai dan giza-batza dan aldetik ez eze, gizon guztiai salbazio-bidea iragarteko betebearra daukalako be. Au da, siñistedunai Kristo'ren bizitza emon bear dautse, ta etenbako arduraz bizialdi onetan betetasunera eldu daitezan lagun egin bear dautse. (14) Eleizak, bada, ama baten antzera, bere seme guzti onei azikera berezia emon bear dautse, euren bizitza osoa Kristo'ren gogoz bete daiten. Denpora berean, erri guztiai bere laguntasuna emoten dautse, gizonaren osotasuna lortzeko ta baita lurreko gizartearen onerako be. Ta zer esanik ez, mundu au gizakoiago egiteko. (15)

4. Bere azi-lana betetzean, egoki diran bide guztiez ajolatsu, bereari dagokiozanak baitik bat ditu Elei-

(13) PIO XI: Enzik. Divini illius Magistri, lenengo atala, 63-garren orrialdean.
(14) PIO XI: Enzik. Divini illius Magistri, lenengo atala, 53 ta 56-garren orrialdeetan.
(15) BATIKANO II BATZARRA: Const. Past. De Ecclesia in mundo huius temporis.

curat quae ipsi sunt propria, quorum primum est institutio catechetica quae fidem iluminat et roborat, vitam secundum spiritum Christi nutrit, ad mysterii liturgici consciam et actuosam participationem conducit atque ad actionem apostolicam excitat. Ecclesia magni facit et suo spiritu penetrare et elevare quaerit cetera quoque auxilia, quae ad commune hominum patrimonium pertinent quaeque ad animos excolendos hominesque formandos magnopere conferunt, uti sunt communicationis socialis instrumenta, multiplices animi corporisque exercitationum coetus, iuvenum consociationes atque praesertim scholae.

N. 5. Inter omnia educationis instrumenta peculiare momentum habet schola, quae vi suae missionis dum facultates intellectuales assidua cura excolit, recte iudicandi capacitatem evolvit, in patrimonium culturae a generationibus praeteritis acquisitum introducit, sensum valorum promovet, vitam professionalem praeparat, inter alumnos diversae indolis et condicionis amicalem consortionem pariens mutuam se comprehendendi dispositionem fovet; insuper velut quoddam centrum constituit cuius operositatem et profectum una participare debent familiae, magistri, varii generis consociationes vitam culturalem, civicam, religiosam promoventes, societas civilis, et tota communitas humana.

zak begien aurrean. Lenengotarikoa, katekesi-irakastaldia; (16) siñistea argitu ta sendotu egiten dau-ta. Bizitza be, Kristo'ren gogora daroa, liturji-elizkizunean jakitez eta ekitez artukizun izan (17) ta apostolutza-ekintzetara bultza oi dau. Beste bideak ere atsegin yakoz Eleizari ta bere gogoz bete ta goratu nai ditu. Gizadiaren ondasun orokorra dira-ta, gogoak lantzeko ta gizonak obetzeko berebizikoak dira-ta. Olakoak, gizarte-artuemonetako bideak (18), jakintza ta kiroltalde ugariak, gazte-biltzarrak eta guztien gaiñetik ikastolak.

5. Aziera-bide guztien artean garrantzitsuena, ikastola. (19) Bere elburua dala-ta, adimen-almenak landuaz batera, zuzenkiro erabakitzeko sena sortzen dau, antziñakoak emoniko kultura-altxorrean sartzen gaitu ta zerk zer balio dauan jakiteko gertatzen dau-ta. Ogibide baterako gertu, ta askotariko mail eta izakeradun ikasleen artean anai-lokarriak sortuaz alkar ulertzeko egokitzen ditu. Gaiñera, biltoki bat bezela egiten dau ta aren lankortasunean parte artzen dabe sendiak, irakasleak, kultur, gizarte ta erlijio-bizitzari eutsiten dautsoenak. Baita erritarren gizarteak ta giza-lagunarte guztiak be.

---

(16) PIO XI: Motu Proprio, «Orbem Catholicum» 1923-ko bagillaren 29-garrenekoa: AAS 15 (1923) 327-garren orrialdean.
(17) BATIKANO II BATZARRA: Const. De Sacra Liturjia, 14-garren zenbakian: AAS 56 (1964), 104-garren orrialdean.
(18) BATIKANO II BATZARRA: De instrumentis comunicationis socialis, 13 ta 14-garren zenbakietan: AAS 56 (1964), 149-garren orrialdean.
(19) LEON XIII: Enzik.: Dall'alto, 1890-ko urriaren 15-garrenekoa: «Acta Leonis XIII», vol. X, 251-garren orrialdean.

Pulchra igitur et gravis quidem ponderis est vocatio illorum omnium qui parentes in eorumdem officio implendo iuvantes et communitatis humanae vices gerentes, munus educandi in scholis suscipiunt; quae vocatio peculiares mentis et cordis dotes, diligentissiman praeparationem, continuam renovationis et adaptationis promptitudinem expostulat.

N. 6. Parentes quibus primum et inalienabile officium et ius est filios educandi, in scholis eligendis vera libertate gaudeant oportet. Potestas publica igitur cuius est civium libertates tueri et defendere, iustitiae distributivae consulens curare debet, ut subsidia publica ita erogentur ut parentes pro filiis suis scholas, secundum conscientiam suam, vere libere selegere valeant.

Ceterum rei publicae est providere ut omnes cives ad congruam culturae participationem accedere valeant atque ad officia et iura civilia exercenda debite praeparentur. Ipsa igitur res publica ius puerorum ad adaequatam educationem scholarem tutari, magistrorum capacitati consulere atque in genere integrum scholarum opus tati consulere atque in genero integrum scholarum opus promovere debet, principio subsidiarii officii prae oculis habito et ideo quovis excluso scholarum monopolio, quod promovere debet, principio subsidiarii officii prae oculis nativis humanae personae iuribus, ipsius quoque cultu-

Ederra da, beraz gurasoai euren lanbidean lagunduaz eta giza-lagunartearen ordezkoak izanaz irakastoletan ari diranen bearra. Eginbear onek berarizko gogo ta biotz-doaiak eskatzen dauz: gertakuntza arduratsua, barriztatzeko ta egokitzeko erreztasuna.

6. Seme-alabak azitzeko beiñeneko ta itzuri-eziñeko eginbearra dabe-ta gurasoak askatasun oso-osoa izan bear dabe ikastolak aukeratzeko orduan. Erritarren azkatasun-bideak zaindu ta begiratzea eurai dagokie-ta, erri-agintariak laterri-laguntza ondo banandu bear dau, zuzenbide banatzaillea gogoan artuta. (20)

Alan ba, gurasoak euren kontzientziz, egitako azkatasunaz euren semeentzako ikastolak aukeratu al izan bear dabe.

Bestalde, erri-agintzaritzari auxe ere dagokio: erritar guztiak beardanezko jakintza-maillara eldu daitezan alegintzea ta euren erritar lanbide ta eskubideak betetzeko gertu daitezan. Erri-agintaritzak berak bere gain dauz, beraz; ikaskintza bearrezkorako umeak daben eskubidea zaintzea, irakasleen egokitasunari begiratzea ta ikasketaren onurari eutsitzea. Ikasleen osasuna jagon bear dau ta ikastola-arazoak osoan aldeztu. Lagungarri-betebearra kontuan eukita ta eskolen edozein oro-batze galazoaz.

---

(20) PIO XI: Enzik.: Divini illius Magistri, lenengo atala, 60 63-garren ta ondoko orrialdeetan.

rae profectui et divulgationi, pacificae civium consortioni necnon pluralismo in permultis societatibus hodie vigenti adversatur.

Christifideles vero S. Synodus hortatur ut sive ad aptas educationis methodos studiorumque rationem inveniendas, sive ad magistros efformandos qui iuvenes recte educare valeant, auxiliatricem operam ultro praestent atque, parentum praesertim consociationibus, universum scholae munus et praecipue educationem moralem in ea tradendam suis adiumentis prosequantur.

N. 7. Gravissimum praeterea officium persentiens moralem et religiosam educationem omnium suorum filiorum sedulo curandi, Ecclesia peculiari suo affectu et adiutorio praesens sit oportet iis plurimis qui in scholis non catholicis instituuntur; tum per testimonium vitae eorum qui eos docent et moderantur, tum per condiscipulorum apostolicam actionem, tum maxime per ministerium sacerdotum et laicorum qui eis doctrinam salutis tradunt, ratione aetati et adiunctis accommodata et spirituale auxilium praebent opportunis incoeptis pro rerum temporumque condicione.

Oro biltze onek giza-notiñen izatezko eskubideen aurka jokatzen dau, kulturaren beraren aurrerapen ta zabaltzeari jarkitzen yako ta baita erritarren bakezko bizitzari ta gaur egunean gizarte askotan izaten dan askotasunari be. (21)

Batzar Doneak eleiztarrai eskatzen dautse gogo onez lagundu dagien aziketarako ta irakasketarako bide egokiak aurkitzen. Bardin-bardin gazteen gidari diran irakasleak gertutzen ta ikastolako lanak, batez be eurotan bear dan moral-aziera, euren laguntzaz aurrera eroan dagiezan, sendi-gurasoen batzarren bidez, baitik bat. (22)

7. Bere seme guztiai zillegizti ta erlijio-gauzetan aziera bat emoteko dauan eginbearra gogoratuz kristau ez diran ikastoletan dabiltzanai be berarizko ontasunez eta laguntzaz begiratu bear dautse.

Dala irakasle ta azitzailleen bidez, dala ikasbideen apostolutza-ekintzaz, edo-ta gaizkakunde irakatsia emoten dautsen abade ta kaletarren bidez, (23) adiña gogoan eukita, ta gauzak eta aldiak eskatzen daben neurrian.

(21) PIO XI: Enzik.: Non abbiamo bisogno: AAS 28 (1931), 305-garren orrialdean.
(22) JOAN XXIII: 1959-ko abenduaren 30-garrenean: AAS 52 (1960), 57-garren orrialdean.
(23) BATIKANO II BATZARRA: De apostolatu laicorum, 12 ta 16-garren zenbakietan.

Parentibus autem grave recolit officium quod eis competit omnia disponendi vel etiam exigendi ut filii sui illis auxiliis frui possint et formatione christiana harmonico gressu cum profana progrediantur. Propterea Ecclesia eas auctoritates et societates civiles dilaudat, quae pluralismi hodiernae societatis ratione habita et debitae libertati religiosae consulentes, familias adiuvant ut educatio filiorum in omnibus scholis secundum propia familiarum principia moralia et religiosa impertiri possit.

N. 8. Ecclesiae praesentia in scholarum campo ostenditur peculari ratione per scholam catholicam. Ea quidem non minus quam aliae scholae fines culturales et humanam iuvenum formationem prosequitur. Proprium autem illius est communitatis scholaris ambitum, spiritu evangelico libertatis et caritatis animatum creare, adolescentes adiuvare ut in propria persona evolvenda una simul crescant secundum novam creaturam quae per baptismum effecti sunt, atque universam culturam humanam ad nuntium salutis postremo ordinare ita ut cognitio quam alumini, de mundo, vita et homine gradatim acquirunt, fide illuminetur. Ita quidem schola catholica, dum progredientis aetatis condicionibus sicut oportet se aperit, suos alumnos ad civitatis terrestris bonum efficaciter provehendum educat et ad servitium pro Regno Dei

Gurasoai auxe gogoratzen dautse: eginbear astuna dabela, euren semeak aipaturiko laguntzaz baliatu daitezan ta giza-gauzetan erlijiozkoakaz batera aurrera joan daitezan dan-dana antolatu ta eskatzeko be. Goragarri dira Eleizarentzat, gaur eguneko askoren kerak gogoan artuta ta bearrezko erlijio-azkatasuna bultzatuaz, orretan saiatzen diran agintari ta biltzar guztiak. Ikastola guztietan euren semeak etxekoen zillegizti ta erlijio-usteakaz batera doan aziera izan dagien sendiai laguntzen dabiltzanak, alegia. (24)

8. Eleizak katoliko-eskoletan, batez be, agertzen dau bere ardura. Bestetaringo eskolak aiña, billatzen dauz berak-eta, kultura ta gazteen eziketa gizatiarra. Auxe da bere ezaugarririk beiñena: lagunen artean Barri Onaren azkatasunez eta maitasunez bildutako giro bat sortzen dauala, ta gazteai laguntzen dautsela norberan nortasuna azitzean, bataioan artutako nortasunez andiagotu daitezán. Era berean, giza-jakintza guztia salbazio-mezuaren araura antolatzen dau, munduaz, bizitzaz et gizonaz ikasleak ikasten dabena siñismenak argituta izan daiten. (25) Era orretan, katoliko-eskolak, egunero aurrerapena zabaldu-ala, lurreko erridiaren ona lortzeko zuzentzen dauz bere ikasleak eta Jaungoikoaren aginterria zabaltzeko

(24) BATIKANO II BATZARRA: De Libertate religiosa, 7-garren zenbakia.

(25) CONC. PROV. WESTMONASTERIENSE I, 1852-garren urtean: Collatio Lacensis III, col. 1334, a/b.

latando praeparat, ut exemplaris et apostolicae vitae ercitio salutare veluti fermentum humanae communitis efficiantur.

Schola catholica i_itur cum ad Populi Dei missionem .plendam tantopere conferre et dialogo inter Ecclesiam hominum communitatem, in ipsorum mutuum benecium, inservire valeat, nostris quoque rerum adiunctis ium gravissimum retinet momentum. Quare haec S. Syodus ius Ecclesiae scholas cuiusvis ordinis et gradus liere condendi atque regendi, in plurimis Magisterii doımentis iam declaratum, denuo proclamat, in memoriam evocans huiusmodi iuris exercitium libertati quoque onscientiae et parentum iuribus tuendis necnom ipsius ılturae profectui summopere conferre.

Meminerint autem Magistri se quam maxime esse uctores ut schola catholica sua proposita et incoepta ad em deducere valeat. Peculiari ergo iidem praeparentur ollicitudine ut scientia tum profana tum religiosa idoeis titulis comprobata sint praediti et arte educandi proredientis aetatis inventis congruenter ditati. Caritate sibi icissim et discipulis devicti atque spiritu apostolico imuti, tam vita quam doctrina testimonium exhibeant unico Magistro Christo. Sociam, imprimis cum parentibus raestent operam; una cum ipsis debitam in universa educatione habeant rationem discriminis sexus et finis

mutiltzen. Onelan, bizitza eredugarri ta apostulutzakoagaz, giza-batzaren azgarri gerta daitezan.

Jaungoikoaren erriaren egikizuna betetzeko ta Eleizaren ta gizonen baltsaren artean alkarrizketaren mesedegarri da-ta, gure egunotan bere garrantzia ba-dau katoliko ikastolak. Orregaitik, Batzar Done onek, barriro aldarrikatzen dau Eleizaren eskubidea, Irakaslaritzaren ainbat idazkietan azaldurikoa: Eleizak eskubidea dauala edozein era ta maillako ikastolak jasoteko. (26) Ta bide batez gogora dakar, lanbide au kontzientzi-azkatasunaren lagungarri dala, gurasoen eskubideen jagole ta kulturaren beraren bultzagarri.

Gogoratu begie irakasleak euren eskuetan dagoala katoliko-ikastolak bere asmo ta ekintzak zertzea ta mamitzea. (27) Saiatu beitez berarizko arduraz, erlijiozko ta osteango jakintza lortuten, bear diran tituluakaz ornidua, ta gertu beitez bear dan moduan aziera-gauzetan, gure garaiaren aurrerapenak eskatzen dituan egokitasunez. Alkarrekin eta ikasleekin maitasunez baturik eta apostolutzagogoan murgildurik, izan bediz Kristo Irakasle Bakarraren lekuko. Lenen ta bein, gurasoekin batuak jardun begie; eurokaz alkartuak, euki begie gogoan azi-bide guztian gizaki-banatasuna, ta Jaungoikoak gizaki bakoitzari

(26) PIO XII: 1954-ko urtarrillaren 5-garrenean, «Discorsi e Radiomessagi», 551-556-garren orrialdeetan.
(27) PIO XI: Enzik.: Divini illius Magistri, lenengo atala, 80-garren orrialdean.

proprii utrique sexui in familia et in societate a divina providentia praestituti; personalem ipsorum alumnorum actionem excitare satagant eosque, absoluto curriculo scholari, consilio, amicitia, peculiaribus quoque conditis associationibus vero spiritu ecclesiali ditatis prosequi pergant. Horum magistrorum ministerium veri nominis apostolatum, nostris quoque temporibus maxime congruentem et necessarium S. Synodus declarat, simulque verum servitium societati praestitum. Parentibus vero catholicis officium memorat liberos suos concredendi, quando et ubi possunt, scholis catholicis, eas pro viribus sustinendi et cum eis in bonum filiorum suorum collaborandi.

N. 9. Huic scholae catholicae imagini omnes scholae ab Ecclesia quavis ratione dependentes pro viribus conformentur oportet, licet schola catholica pro locorum adiunctis varias formas induere possit. Carissimas sane sibi habet Ecclesia etiam scholas catholicas quae in novarum ecclesiarum praesertim territoriis ab alumnis quoque non catholicis frequentantur.

Ceterum in scholis catholicis constituendis et ordinandis progredientis aetatis necessitatibus consulendum est. Propterea, dum fovendae manent scholae quae inferioris et medii ordinis sunt atque educationis fundamentum constituunt, magni quoque faciendae sunt illae quae ab hodiernis condicionibus peculari ratione requiruntur,

gizartean eta sendian izendatutako jomuga. Ikasleen artean nor-beraren jardun-bearra biztu begie, ta ikastaroa bukatuta, euki dagiela euron ardurapena, aolku, adizkidetasun ta eleiz-giroz beteriko berarizko bazkunen bidez. Batzar Doneak auxe darabagi: maixu onein bearra egiazko apostolutza dala, gure garaiari egoki ta bearrezko yakona, gizarteari egiñiko mesede benetakoa. Katoliko gurasoei gogoratzen dautse bearturik dagozala, al daben lekuan ta sasoian, euren semeak katoliko eskoletara eroatera, ikastolai al daben neurrian laguntzera ta eurokaz batera euren semeen onerako lan egitera. (28)

9. Lekuak eskatzen dauanez, katoliko eskolak askotarikoak izan arren, Eleizaren eskutik zelan edo alan dagozan eskola guztiak, katoliko eskolak, euren barruan katoliko ez diran ikasleak artzen dabezanak, guztiz maite ditu Eleizak.

Bestalde, katoliko ikastolak sortukeran ta zuzendutean, aurrera ta aurrera dagian aldiaren bearrizanak gogoan euki bear dira. Orregaitik, lenengo ta erdi-maillako eskolak lagundu bear diran bitartean, azibidearen oiñarri dira-ta, gaurko egokerak eskatzen dituanak batez be kontuan euki bear dira, Alakoak dira, bizi-biderako ta

(28) PIO XII: Bigarren maiilako Maixu katolikoen Itali'ko Batzar Katolikoari egiñiko itzaldia: 555-garren orrialdean, lenengo atalburuan.
(29) PAUL VI: «Encicliche e Discorsi de Paolo VI», II, Erroma'n, 1964, 232-garren orrialdean.

t sunt scholae quae professionales et technicae nuncupantur, instituta erudiendis adultis, socialibus auxiliis provehendis necnom iis, qui ob naturae defectum peculiari cura indigent, destinata atque scholae in quibus magistri tum pro institutione religiosa tum pro alliis educationis formis praeparantur.

Sancta Synodus Ecclesiae Pastores necnon omnes christifideles vehementer hortatur ut, nullis praetermissis sacrificiis, scholas catholicas adiuvent in earumdem munere in dies perfectius explendo et praeprimis in curandis necessitatibus eorum qui bonis temporalibus sunt pauperes vel familiae adiutorio et affectu privantur vel a dono fidei sunt alieni.

N. 10. Altioris ordinis pariter scholas, praesertim Universitates et Facultates Ecclesia sedula prosequitur cura. Quin etiam in is quae ab ipsa dependent, organica ratione intendit ut singulae disciplinae propiis principiis, propria methodo atque propria inquisitionis scientificae libertate ita excolantur, ut profundior in dies earum intelligentia obtineatur et, novis progredientis aetatis quaestionibus ac investigationibus accuratissime consideratis, altius perspiciatur quomodo fides et ratio in unum verum conspirent, Ecclesiae Doctorum, praesertim S. Thomae Aquinatis vestigia premendo. Ita quidem veluti publica,

teknikakoak; (30) nagusien azierarakoak, gizarte-laguntzarakoak eta jaiotzako akasdunentzakoak, berarizko ardura eskatzen dabe-ta; ta baita be, erlijio-irakaskintzarako edo bestetaringo irakaskintzarako maixuak gertutzen dabezanak.

Batzar Doneak arren eta arren dagioe Eleiz-Artzaiñei, baita eleitzar guztiai be, edozer kostata ere, katoliko ikastolai lagundu dagioen, euren arloa egunetik egunera obeto bete dagien ta batez be, lur-ondasunez bagetuai euren premiñetan laguntzeko, edo sendiaren laguntzaz eta maite-beroaz gabetuai edo siñismenaren doairik ez dabenai eskua luzatuaz.

10. Goi-maillako ikastolen ardura andia dau Eleizak, batez be Ikastetxe Nagusiena ta Ikastetxe Bereziena.

Are geiago, beraren eskuetan dagozanetan, arau jakin baten bidez, ikas-gai bakoitza bere legeaz, ikasbideaz eta jakintzazko azterketaren azkatasunaz landu daitela gura dau, ikas-gaiak gero sakonago aztertu daitezan; ta gure garaiaren asmakizun ta asmaketak arretaz begiratuaz, siñismenak eta adimenak zelan jotzen daben egi batera obetoago ikusi daiten. Alan erakusten dabe, Eleiz-irakasleen,

(30) PAUL VI: «Encicliche e Discorsi de Paolo VI», I, 1964, 299-garren orrialdean.

stabilis atque universalis praesentia efficiatur mentis christianae in toto culturae altioris promovendae studio atque horum institutorum alumni formentur homines doctrina vere praestantes, gravioribus officiis in societate obeundis parati atque fidei in mundo testes.

In Universitatibus Catholicis in quibus nulla Facultas S. Theologiae exstet, Institutum habeatur vel Cathedra S. Theologiae, in qua lectiones laicis quoque alumnis accommodatae tradantur. Cum scientiae per investigationes peculiares altioris scientifici momenti praecipue proficiant, in Universitatibus et Facultatibus catholicis Instituta maxime foveantur, quae primario investigationi scientificae promovendae inserviant.

Sancta Synodus valde commendat ut Universitates et Facultates catholicae in diversis terrae partibus convenienter distributae, promoveantur, ita tamen ut non numero, sed doctrinae studio eniteant; eorumque aditus facile pateat alumnis maioris spei, etsi tenuioris fortunae, iis praesertim qui e novis adveniant nationibus.

Quandoquidem sors societatis et ipsius Ecclesiae cum iuvenum altiora studia excolentium profectu intime connectitur. Ecclesiae Pastores non tantum impensam

batez be, Toma Deunaren, irakatsiak. (31) Beraz gorengo kultura edatzean, kristau-pentsakera izan bedi agiriko, betiko ta orokorra, Ikasgu oneitako ikasleak izan bediz euren irakatsiaz argiak, gizartean lanbide andietarako gertuak eta ludian siñismenaren lekukoak. (32)

Teoloji-Irakas saillik ez dan Katoliko Ikastetxeetan, egon daitela alako irakasgu edo bazkun bat, berau laikoai ere era egokiz azaltzeko. Jakintza-muetak, jakintzazko azterkuntza andi-berezien bidez doaz aurrera ta aurrera-ta, Katoliko Ikastetxeetan eta Bereiz-Ikasguetan, sortu bediz ikastegi batzuk, jakintzazko azterketaren lagungarri bereziak.

Batzar Doneak biziro nai dau Katoliko Ikastetxe ta Irakasgu Bereziak sortu daitezan, lurbirako lau aldeetan egokiro zabalduak, eta kopuruz ez ba da'be, irakaspen argiaz gallendu daitezan. Itxaropen andiena emoten daben ikasleentzat egon daitezala zabalik, diruz urri samar izan arren; baitik bat, naziño sortu barrietatik datozanentzat.

Gizadiaren ta Eleizaren beraren izangoa goi-maillako ikasleen aurrerakuntzari lotua dago. (33)

---

(31) PAUL VI: Nazio-arteko VI-garren Batzar Tomistari itzaldia, 1965-ko iraillaren 10-garrenean: L'Osservatore Romano, 1965-ko iraillaren 13-14-garrenean.

(32) PIO II: «Pax Romanaren» XXII-garren batzarrari eskutitza, 1952-ko dagonillaren 12-garrenean: «Discorsi e Radiomessagi», XIV, 567-569-garren orrialdeetan.

(33) PIO XII: 1952-ko bagillaren 15-garreneko itzaldia: «Discorsi e Radiomessagi», XIV, 208-garren orrialdean.

habeant curam de vita spirituali alumnorum qui Universitates Catholicas frequentant; sed de formatione spirituali, inter Episcopos consiliis opportune collatis, provideant ut etiam apud Universitates non catholicas convictus et centra universitaria catholica habeantur, in quibus sacerdotes, religiosi et laici, accurate selecti et praeparati, iuventuti universitariae spirituale et intellectuale adiutorium praebeant permanens. Iuvenes autem melioris ingenii sive catholicarum sive aliarum Universitatum, qui ad docendum et investigandum apti videantur, peculiari cura excolantur et ad magisteria suscipienda promoveantur.

N. 11. A scientiarum sacrarum Facultatum operositate plurimum exspectat Ecclesia. Ipsis enim concredit gravissimum officium proprios alumnos praeparandi non solum ad ministerium sacerdotale sed maxime sive ad docendum in superiorum studiorum ecclesiasticorum sedibus sive ad disciplinas propria ope promovendas sive ad magis ardua apostolatus intellectualis munera suscipienda. Ipsarum Facultatum item est varias sacrarum disciplinarum regiones altius pervestigare ita ut profundior in dies Sacrae Revelationis intellectus obtineatur, patrimonium sapientiae christianae a maioribus traditum plenius aperiatur, dialogus cum fratribus seiunctis et cum non christianis promoveatur atque quaestionibus a doctrinarum progressu exortis respondeatur.

Eleiz-artzaiñak euki dagiela, beraz, Katoliko-Ikastetxeetara doazanen gogo-bizitzazko ardura andia Eta, euren seme guztien gogo-eziketaz ajolatsu, beste Gotzaiñakaz aiturik, arduratu beitez katoliko ez diran Ikastetxeetan ere, katoliko-batzoki ta batzarrak euki dagiezan bertako ikasleak. Apaizak, erlijiosoak eta kaletarrak, arduraz aukeratu ta gerturikoak, ikastun-gaztediari etenbako gogo ta adimen-laguntasuna emon dagioen. Katoliko ta bestelako Ikastetxeetako gazte burutsuak, irakaskintzarako ta azterkuntzarako gai diranak, berarizko arduraz gertau bear dira ta irakaskintza-saillean sartu.

11. Jakintza sainduen Ikasguen lankortasunean itxaropen andia dau Eleizak. (34) Euroi emoten dautse bere ikasleak gertatzeko lanbide garrantzitsua: apaizgintzarako ez ezik, goi-maillako eleiz-irakastetxeetan irakasteko, baitik bat; ikasgaiak berarizko ekiñaz erabilteko ta adimenezko apostolutza nekeza egiteko. Ikasgu Bereiziai dagokie, era berean, ikaskizun doneen arloan sakontzea, Agerpen Donea gero ta obeto ulertu daiten. Antxiñakoengandik artutako kristau-jakintzaren altxorra ageriago daiten, aldendutako anaiekin ta kristau ez diranekin alkarrizketa sortu ta jakintzaren aurrerapenak ipiñitako auziai erantzun dagioen. (35)

(34) PIO XI: Const. Apost. Deus Scientiarum Dominus 1931-ko maiatzaren 24-garrenekoa: AAS 23 (1931).

(35) PIO XII: Enzik.: Humani Generis, 1950-ko dagonillaren 12-garrenekoa.

Quare ecclesiasticae Facultates, propiis ipsarum legibus opportune recognitis, scientias sacras et cum sacris connexas impense promoveant et recentioribus quoque methodis et auxiliis adhibitis, ad altiores investigationes auditores instituant.

N. 12. Cum cooperatio, quae in ordine dioecesano, nationali et internationali altius in dies urgetur et invalescit, etiam in re scholastica maxime sit necessaria, omni ope curandum est ut inter scholas catholicas apta foveatur coordinatio, atque inter easdem ceterasque scholas provehatur collaboratio, quam universae hominum communitatis bonum requirit.

Ex maiore coordinatione sociaque opera praecipue in Institutorum academicorum ambitu uberiores fructus percipientur. In omni igitur Universitate variae Facultates mutuam sibi, prout obiectum siverit, praestent operam. Ipsae quoque Universitates mutua inter sese operae coniunctione conspirent, conventus internationales una simul promovendo, scientificas pervestigationes inter sese distribuendo, inventa vicissim communicando ac magistros ad tempus permutando inter se ceteraque quae ad maiorem adiutricem operam conferunt provehendo.

Beraz, Eleiz-irakasguak, bein euren legeak onartuta, ekin dagioela sendo jakintza doneari ta beronegaz lotuta dagozan jakintza-saillai. Ta gaur-gaurko ikasbide ta zabalbideakaz baliaturik, gertu dagiezala ikasleak ikasketa sakonetarako.

12. Eleiz-barruti, aberri ta aberrien arteko alkar-ekintza gero ta premiatsuagoa da-ta, ikas-lanetan ere bearrezkoa'da. Ori dala-ta, alegin guztiak egin bear dira katoliko ikastolen artean alkartasun egokia izan daiten. Bardin, onein eta bestelakoen artean gizadi guztiaren onak eskatzen dauan lankidetasuna sortu daiten. (36)

Alkartasun ta alkar-laguntza onetatik etekin andiagoa atarako da, batez be, akademi batzokietan. Edoñungo Ikastetxean, beraz, lagundu dagioela alkarri Bereiz-Ikasgu guztiak, ikaskizunak izten daben neurrian. Ikastetxeak eurak be, jardun begie auzo-lanean, naziñoarteko biltzarrak ugarituaz, jakintza-azterketak alkarregaz bananduaz, asmaketen barri alkarri emonaz eta aldian aldiz irakasleak trukatuaz. Baita alkarren arteko laguntza andiagorako dan guztiari eutsiaz be.

---

(36) JON XXIII: Enzik.: Pacem in terris, 1963-ko jorraillaren 11-garrenekoa: AAS 55 (1963), 284-garren orrialdean ta beste askotan.

Conclusio

S. Synodus ipsos iuvenes enixe hortatur ut praes-
antiae muneris educandi conscii, ad illud suscipiendum
eneroso animo sint parati, in illis praesertim regionibus
n quibus ob magistrorum inopiam iuventutis educatio
n discrimine est.

Eadem S. Synodus, dum gratissimam se profitetur
rga sacerdotes, religiosos, religiosas et laicos, qui evan-
elica sui deditione in praecellens educationis et scho-
arum cuiusvis generis et gradus opus incumbunt, eos
ortatur ut in suscepto munere generose perseverent at-
ue in alumnis spiritu Christi imbuendis, in paedagogica
rte et in scientiarum studio ita excellere nitantur ut non
olum internam Ecclesiae renovationem promoveant, sed
ius beneficam praesentiam in mundo hodierno praeser-
im intellectuali servent et augeant.

Haec omnia et singula, quae in hac Declaratione
dicta sunt, placuerunt Sacrosancti Concilii Patribus. Et
Nos, Apostolica a Christo Nobis tradita potestate, illa,
na cum Venerabilibus Patribus, in Spiritu Sancto appro-
amus, decernimus ac statuimus, et quae ita synodaliter
tatuta sunt ad Dei gloriam promulgari iubemus.

Romae, apud S. Petrum, die XXVIII mensis octobris
nno MCMLXV.

Ego PAULUS, Catholicae Ecclesiae Episcopus.

Azkena

Batzar Doneak gazteai eurai arren egiten dautse, azi-bearraren garrantziaz oarturik gogo onez euren gain artzeko prest egon daitezan. Batez ere, irakaslerik ezaz gazteen aziera arriskuan dagoan lurraldeetan.

Orobat, Batzar Doneak, Barri Onaren gogoz euren buruak opalduaz, azi-lanetera ta edozein mailla ta modutako ikastoletara emonak bizi diran apaiz, lekaide-lekaime ta prakadunai arren bai arren egiten dautse euren ekiñean biotz zabalez iraun dagien ta nabarmendu daitezan euren ikasleak Kristo'ren gogoz azitzean, ezi-lanean eta ikas-gauzetan. Orretara ezkero, Eleizaren barruko barriztatzea ez ezik, beraren agertze mesedegarria be, zaindu ta bikaindu egingo dabe, batez be jakitunen artean.

Idazki onetako gai guztiak, banan-banan, Batzar Donearen Gurasoak onartuak izan dira. Eta Guk, Kristo'k emondako Bidali-almenaz, Guraso agurgarriakaz batera, Goteunaren argiz, aintzat artu, sendotu ta argitalgarritzat jotzen doguz. Batzarrean artutako erabagiok, Jaungoikoaren aintzarako, zabal eta agiriko egitea agintzen dogu.

Erroma'n, Jondone Petri'renean, 1965-ko urrillaren 28-garrenean.

Eleiza Katolikoaren Gotzaiña nazan PAUL.

ERABILLITAKO GAIAK

Izenak	Orrialdeak
Alkarrizketa (Kristau ez diranekin ta Kristau aldenduekin)	35
Aziketa (egiazko ta betea)	9
» gizartea ta ororen ona	11
» gizon osoa ta gizarterakoa	15
» ta Eleiza	17
» ta erri-agintariak	15
» ta gizartea	9
» ta gurasoak	13
» ta ikastolak	19
» ta siñismena	13
» zelakoa izan bear dan	9
Giza-balioak eta gizartearen ona	13
Gizaki-aziketa	11
Guztiekiko alkartasuna	7
Ikastetxeak auzo-lanean	37
Ikastola katolikoak	25
Irakaslaritza ta gazteak	39
Irakasleak eta apostolutza	29
Irakasleak (euron doaiak)	21